

ผนวก ท.

บทการแสดงแสง-เสียงประกอบจินตภาพวิมายนฎการ ชุด " นิมิตกรรมเหนือสำน้ำมูล " (2541)

1.อันสภาวะการณ์ทั้งหลายในโลกนี้ ไม่เที่ยงแท้ ย่อมแปรปรวนเปลี่ยนแปลงไปมา บางคราวดีแล้ว กลับชั่วร้าย แล้วก็กลับดีอีก ไม่เที่ยงเลย แม้คนในโลกก็ไม่เที่ยงเช่นเดียวกัน ผู้มีปัญญาควรรู้ อาการอย่างนี้แล้ว พิจารณาถึงความไม่เที่ยง ในโลกที่เป็นอยู่นี้..."

2.หากวันใดมนุษย์เรายังลึกลงถึงสัจธรรมแห่งสงสารวัฏนี้ สภาวะแห่งความดับไม่เหลือทุกข์ ก็จะมีบังเกิดแต่... มนุษย์เป็นสัตว์โลก อวิชชาหรือความไม่รู้ย่อมนำพามนุษย์ไปสู่สภาวะต่าง ๆ ได้มากมาย

บางคราวมนุษย์ก็พ่ายแพ้แก่ธรรมชาติจึงเสาะแสวงหาสิ่งที่พึงพึงเป็นหลักยึดเหนี่ยวแก่ดวงจิตที่อ่อนล้า

3.มนุษย์จึงบูชาเช่นสรวงสังคีตีสัทธิดด้วยเครื่องสักการะสังเวทอย่างบริบูรณ์สรรพ เพื่อการนำพา ปาฏิหาริย์ให้ปรากฏเป็นสิริมงคลเป็นความร่มเย็นไปทั่วแผ่นดินปรากฏเป็นนิมิตของเทพองค์ต่าง ๆ (ปรากฏ พระพรหม พระศิวะ พระนารายณ์ 3 จุดตามแนวยอดปราสาท ชาวบ้านแสดงการสักการะ)

4.พระพรหม พระองค์คือเทพผู้ยิ่งใหญ่ กอปรด้วยพระเมตตา กรุณา มุทิตา อุเบกขา ทรงเป็นปฐมฤทธิ

5.พระศิวะมหาเทพผู้บำบัดบิดเป่าทุกข์เข็ญ ทรงอำนวยการความอุดมสมบูรณ์และความตั้งงาม ทรงเป็นผู้ทำลายสิ่งชั่วร้ายให้หมดสิ้น

6.พระนารายณ์ หรือพระวิษณุเทพ พระองค์คือ ผู้สร้างทรงบำบัดทุกข์ของสรรพสัตว์และสรรพสิ่งทั้งมวลในปางอวตาร

7.ปางหนึ่งที่ชื่อว่า รามาวตาร หรือที่รู้จักกันแพร่หลายในชื่อรามายณะ

(โขนตอนศึกอินทรชิต)

8. พระนารายณ์ทรงอวตารเป็นพระรามโอรส ท้าวทศรถกษัตริย์แคว้นอโยธยา ถูกเนรเทศให้ไปอยู่ในป่า แล้วทำสงครามกับทศกัณฐ์ กษัตริย์แห่งกรุงลงกา ครั้งหนึ่งทศกัณฐ์ให้ " อินทรชิต " ออกรบแทน อินทรชิตแผลงศรนาศบาศไปมัดพระราม พระลักษมณ์ และพลวานร
9. หนุมานจึงขึ้นอาสาไปเชิญพญาครุฑมาช่วย (บทพากย์โขน) เป็นสุบรรณบินมาในอากาศ เข้าโฉบฉาบนาศบาศคลาดจากที่
10. เรื่องราวของรามาวตาร หรือรามายณะ ถูกเล่าขานกันต่อ ๆ มาทั้งในรูปของโคลกและเรื่องเล่าขานแสนสนุก
11. กับมีการนำมาเรียงร้อยถ้อยคำให้สละสลวยผลานเรื่องราว ให้สอดคล้องกับธรรมเนียมวัฒนธรรมและความเชื่อท้องถิ่น จึงปรากฏในชื่อต่าง ๆ เช่น รามเกียรติ์ ศรีราม ลีรามา และพระรามชาดก
12. คติความเชื่อในเทพผู้เป็นใหญ่ ถูกเพาะบ่มลงในดินแดนแถบนี้มานานนับพันปี จนกระทั่งอารยธรรมเขมรโบราณแผ่ขยายเข้ามา
(แสดงการสักัดหิน รามวยโบราณ แสดงวิถีชีวิตชาวบ้าน)
13. ผนวกเข้ากับความมั่งคั่งทางเศรษฐกิจ จากเกลือสินเธาว์ ขุมทรัพย์ใต้แผ่นดินวิมายปุระนำพาให้นครรัฐ นอกเขตกัมพูชเทศแห่งนี้ เป็นอู่อารยธรรมที่มีความแข็งแกร่งทางเศรษฐกิจ คึกคักด้วยผู้คนมากหน้า พ่อค้า นักเดินทาง คนแล้วคนเล่า ผ่านเข้าออก
14. ความศรัทธาต่อการสร้างเทวสถานถวายให้เป็นที่สถิตย์แห่งทวยเทพผู้ยิ่งใหญ่ ซึ่งเป็นคติความเชื่อของกษัตริย์แห่งแคว้นกัมโพชปรากฏอยู่ในดินแดนขอมทั่วไป และที่ใจกลางนครวิมายะแห่งนี้
15. เทวสถานกลางเมืองวิมายะ ซึ่งในชั้นหลังเรียกกันต่อ ๆ มาว่า ปราสาทหินพิมายแห่งนี้เป็นการชลอเอาทิพยวิมานเหนือเขาพระสุเมรุ ที่ประทับของเทพเจ้าในสรวงสวรรค์ มาไว้ในโลกมนุษย์

16. นิรมิตกรรมเหนือสำนํ้ามูลแห่งนี้ปรากฏพระนามพระบาทสุริยวรมัณที่ 1 กษัตริย์ผู้เลื่อมใสศรัทธาในพุทธศาสนาหายาน เมื่อราว 1,000ปี มาแล้ว พร้อมด้วยแรงศรัทธาแห่งไฟรฟ้า
17. องค์ปรางค์ประธานถูกก่อร่างสร้างรูปขึ้นตามคติความเชื่อในสวรรค์ทั้ง 6 ชั้น มีครุฑแบกอยู่ทั้งสี่ทิศรอบประตูหน้าบันและทับหลังล้วนสลักเสลาตลอดลายตกแต่งอันประณีตด้วยเรื่องราวเทวดานานแห่งไศวนิกาย รวมทั้งมหาเทพรามายณะตามคติฮินดู
18. ล้อมรอบด้วยระเบียงคด มีโคปุระเป็นประตูสู่ทวีปทั้งสี่ เปรียบตั้งสรวงสวรรค์ในโลกมนุษย์ยามกลางจักรวาลที่มีฐานเป็นสี่เหลี่ยม
19. แต่ส่วนที่สำคัญที่สุด ได้แก่ ภาพจำหลักให้ห้องกรรมภฤหะ (คัม-พะ-คะ-รี-หะ) ที่บ่งบอกความเป็นพุทธสถานในนิกายวัชรยานของศาสนสถานแห่งนี้
20. การทำนุบำรุงปรากฏต่อเนื่องมาอีกหลายสมัยพร้อม ๆ กับคติความเชื่อ ที่ได้ปรุงแต่งขึ้น ให้เหมาะสมแก่วาระและโอกาสต่าง ๆ
(การแสดงชัคนาค)
21. พิธีกรรมหนึ่งตามคัมภีร์พระเวท อันศักดิ์สิทธิ์ กล่าวถึงการกวนน้ำอมฤตของเหล่าเทพและอสูรจุดชัคนาค ซึ่งใช้ขันทันพันกระหวัดรอบเขาพระมันทร (มัน-ทะ-ระ) เพื่อให้ได้น้ำอมฤตศักดิ์สิทธิ์แล้วจึงมาเป็นพิธีกรรมในพระราชพิธีอินทราภิเษก เรียกว่า การชัคนาคติกดาบรพ
(ราชอฝน ราชตั้งครกตั้งสาก)
22. พิธีกวนเกษียณสมุทรนี้เป็นพระราชพิธีที่ยิ่งใหญ่ ด้วยเหตุนี้ข้าไทแห่งวิมาயปุระและนครใกล้เคียง ซึ่งยังชีพอยู่ด้วยการทำไร่ไถนาอาศัยพระเมตตาจากเทพเบื้องบน จึงนำคติมงคลพิธีดังกล่าวมาเป็นพิธีกรรมและการละเล่น เพื่อบวงสรวงเสียดายขอฝน
23. เส้นทางแห่งอารยธรรมเขมรโบราณนี้มีได้ถูกจารึกลงบนวิมาयปุระแห่งนี้เพียงแห่งเดียว หากแต่ได้ต่อเส้นเดิมโยงสายใย แดกกิ่งก้านสาขา ระเบิดขึ้นไปทางเหนือถึงแอ่งสกลนคร กับขอนแก่นแยกแยะออกไป ทางตะวันตกตั้งปรากฏเป็นเหล่าโบราณสถานตระหง่านนามเป็นที่รู้จัก ได้แก่ ปราสาทสระกำแพงใหญ่ และปราสาทเมืองสิงห์

(จุดเทียน-ตะเกียงน้ำมัน รอบปราสาท เผากำยาน)

24. หากเราสามารถพลิกฟื้นคืนอดีตอันรุ่งโรจน์เหล่านั้นให้ฟื้นกลับมาได้ ภาพของภูมิภาคอีสานใต้นี้ คงคราคร่ำไปด้วยผู้คน que เติงทางไปมคงประดับด้วยแรงศรัทธา โดยเฉพาะในดิถีพิเศษ ศาสนสถานต่าง ๆ คงจะประดับตามประทีปคบเพลิงสว่างไสวไปทั่ว

25. กลิ่นกำยานและเครื่องหอมนานาชนิด คงอบอวลอยู่ทั้งคืนและวัน เครื่องสังเวดต่าง ๆ อันสรรหามาจากทุกสารทิศ ถูกนำมาบ่าววง

(ขบวนแห่ รูปจำลองพระเจ้าชัวยรมันจากทางเข้าปราสาทผ่านคนดูเข้าสู่ตัวปราสาท)

26. ลุถึงรัชสมัยพระเจ้าชัวยรมันที่ 7 มหาราชองค์สุดท้ายแห่งยโสธรปุระ (ยะ-โส-ทะ-ระ-ปุ-ระ)

กล่าวกันว่าทรงมีวิมายนครเป็นมาตุภูมิ ทรงเป็นองค์ศาสนูปถัมภกผู้ยิ่งใหญ่ พระองค์ได้สร้างเสริมอาคาร และส่วนประกอบสำคัญราวกับมีพระประสงค์จะแทนคุณแผ่นดินเกิด อาคารที่ทรงสถาปนาขึ้นได้แก่ ปราสาทพรหมทัต

27. ปราสาทหินแดง

28. และหอพรหมณ์

29. ครานั้น แสงเงินแสงทองอันอำไพเสมือนได้ฉาบทาไปทั่วปฐพีด้วยวิมายปุระได้จารึกความอลังการแห่งอารยธรรมลงเมื่อพระองค์ประกาศให้ศาสนสถานแห่งนี้ให้เป็นวิสุคามสีมา

(จำเชษฐวัญ ระเบิดพบุรี)

30. แตรสังข์ขับประโคมขึ้น เพื่อต้อนรับอาคันตุกะจากแดนไกลพร้อมบรรณาการนานาให้เทียมเสมอด้วยพระเกียรติ และพระราชศรัทธา

(จุดพลุ ไฟพะเนียง ลอยโคม)

31. ผู้ใดเลยจะล่วงรู้ว่านี่เป็นห้วงเวลาอันรื่นรมย์สูงสุดของวิมายปุระ

32. วิมาয়ปุระ แห่งนี้ได้ตั้งดวงห้วงเวลาแห่งความบรรเจิดรุ่งโรจน์ มายาวนานจนถึงกาลเวลาดับสลาย ดุจดั่งดวงสุรียาที่ทอแสงกล้า แล้วหรีลับดับหายไปตามสภาวะแห่งสังสารวัฏ เมื่อเวลาผ่านไป วิมาয়ปุระนครอันอลังการที่เคยคึกคักคราคร่ำด้วยผู้คนก็ถูกทิ้งร้างว่างเปล่ากลับคืนสู่ซากปรักหักพังเป็นที่ซ่อนไซของรากไม้ไทรโพธิ์

33. แล้วชาววิมาয়ปุระเล่า คงยืนยงอยู่บนวิถีชีวิตกสิกรรม เหนือคั้งแผ่นดินผืนนี้ มั่งคั่งในชนบ ประเพณี จารีต และความเชื่อต่าง ๆ อย่างที่บรรพบุรุษได้สั่งสมและรังสรรค์ไว้

มรดกอันล้ำค่าเหล่านี้ ได้สืบทอดต่อ ๆ กันมา และเป็นสิ่งที่มีค่าสูงสุดของลูกหลานชาววิมาয়ในปัจจุบัน

34. เวลาที่ล่วงเลยไป ชาววิมาয়ก็ยังคงธำรงรักษาคติอันเป็นมงคลแห่งชีวิตนี้ไว้ ควบคู่กับยุคสมัยที่เปลี่ยนแปลง โดยปรับแต่งแบบแผนให้กลมกลืน เพื่อรำลึกถึงวันคืนที่ผ่านไปของปราสาทหินพิมาย อันงามสง่านี้ ตราบชั่วกาลนาน